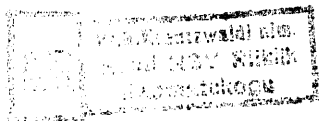

Aareng

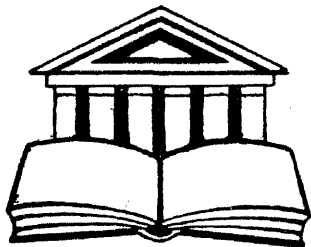
SISU:

7

X AASTAKÄIK

1 9 3 6

Ernst Säreava — Jõudu tööle!
Erika Viirsalu — Koidula sur-
mapäeva mälestades.

Ev. Vender — Rahvamajade asi
vajab korraldamist.

Karl Laane — Märkmeid õpi-
ringide töökorrastamisest.

Neeme Ruus — Põhjamaade
haridusnädalal Norras.

Õpiringide töövõistluse tule-
mused 1935/36. a.

Maateater.

Seltside töömait.

Rahvaülikoolid.

E. Haridusliidu teated.

Kirjanduslik ringvaade.

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

On viimne aeg...

Vanasõna ütleb küll — »tänasida toimetusi ära viska homse varna», — kuid tihti unustame vanarahva tarkuse ja leiame homse varnast rea tänaseid toimetusi.

Üks toimeetus on paljudel ikka veel homses varnas seisnud ja see on nimelt võõrapärase nime kandjaile oma nime eestistamine. Peaks küll vist päris selge olema, et iga eestlane peab kandma ka eestipäraselt nime. Kõik argumendid tõendada vastupidist tunduivad otsituna ja appujal ölekõrrest haaramisena. Kõige enam põhjendatakse praegu nime mittemuutmist sellega, et miks ei eestista oma nime juhtivad isikud, kelle nimesid loeme ajalehest igapäev ja kelle nimed on tuntud ka väljaspool kodumaa piire. Tõsi küll, et on ju päris kenake kogu neidki, kes hoiavad kramplikult kinni oma vanast nimest nagu Čaplin oma vanadest saabastest, ilma milleta teda filmis nagu ettegi ei võiks kujutada, kuid närusemaks lähevad iga aastaga Čaplini saapad ja

höredamaks ka nende read, kelle nime kuulates küsima peame: on ta ikka ka eestlane või mitte. Viimase aja 100.000 perekonna nime muutjat on küllaldane tõendus sellest, et varsti päris võõrastavalt vaadatakse igale eestlasele, kelle nime küljes leidub veel kaubamärke »made in Germany» jne.

Haridusliitu koondunud vabaharidustöö tegelased! Muidugi räägin ma ainult nendest endataoliste nimemuutmise asjus, kelle nime küljes seni ikka ilutseb võõras kaubamärk. Kas ei oleks päris kena, kui ka meie kõik läheme sel aastal tervitama jõululapsukest ja võtma vastu uut aastat eestlasena eesti nimega. Mina usun, kui jõuluvanal on kavatsus meid jõulul meie vana nimega külastada, küll ta siis meid ka uue nime all üles leiab. Tuleva aastaste toimetuste võõra jätame tühjaks vähemalt sellest tööst.

Veel viimast korda

Ev. Vender,
Eesti Haridusliidu
peasekretär.

Korraldagem Koidula õhtuid!

Möödunud suvel möödus 50 aastat Lydia Koidula surmast. Kuna suvel ei olnud seltsidel võimalik korraldada märkimisväärset seosmist tegevust, on paljud seltsid asunud nüüd, talve lähenedes, korraldama Koidula mälestusõhtuid. Soovitame kõikidel seltsidel, kus see vähegi on võimalik, meelde tuletada meie suurt laulikut väärilise mälestusõhtuga. Ei peaks ju raske olema leida ainet kõne koostamiseks Koidulast, samuti pakub Koidula enda looming rohkesti võimalusi päevakohaste deklamatsioonide ja laulude leidmiseks.

Tasuta juhiseid näitliku kohtu korraldamiseks.

Võõrapärase nime üle seltskondliku kohtu pidamiseks võib saada tarvilisi juhiseid tasuta E. Haridusliidust.

Haridusseltsid hõimutööl.

Vastavalt E. Haridusliidu üleskutsetele on

hariduslikud organisatsioonid igal sügisel korraldanud hõimuõhtuid. Tavaliselt on olnud säärase õhtu kavas hõimupäeva kohane kõne, deklamatsioon, muusikalisi ettekandeid ja mõnes kohas ka näidend. Enamasti on kava olnud täidetud hõimumaade kirjanikkude ja komponistide töödega.

Hõimupidustustel on kõnedega esinenud ka E. Haridusliidu tegelased, näit. Karl Laane 18. okt. Triigis ja Neeme Ruus 15. nov. Kolvere-Kaljus ja 16. nov. Sillal.

Muudatus E. Haridusliidu telefonides.

Juhime seltside tähelepanu muudatustele E. Haridusliidu telefonides: peasekretäri telefon on endine — 452-03; teatritarvete, nagu näidendite, parukate jne. tellimiseks kasutagu endisel telefoni nr. 452-02; Liidu bürool on uus telefon — 452-64, mida kasutagu kõigis muus asjus, nagu: kõnelejate saamise soovid, õpiringide raamatute ja valguspiltide laenukogu, näitekursused, dekoratsioonide valmistamine jne.

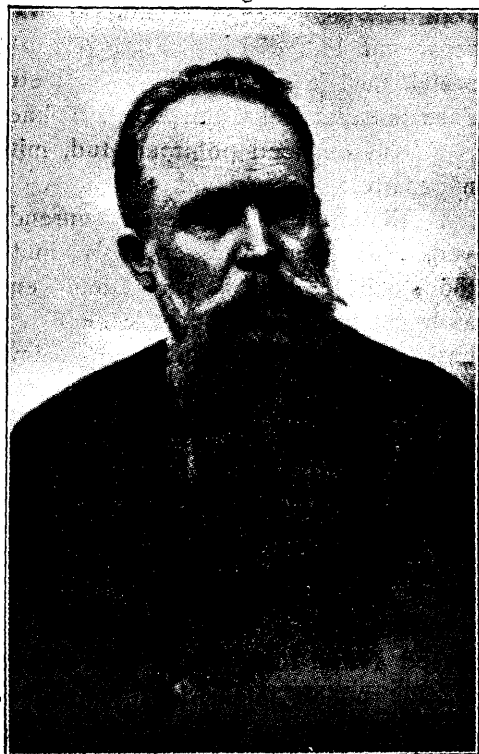
ARENG

EESTI HARIDUSLIIDU AJAKIRI

№ 7 25. NOVEMBRIL 1936.

IV (X) AASTAKÄIK

Jõudu tööle!

„Arengule“ kirjutanud
Ernst Särgava,
Eesti Haridusliidu uus
esimees.

Niipea, kui algab sügis oma vihma ja viludega, tuulte ja tormidega, ja sunnib lapsed kooli, vanemad inimesed aga oma hariliku töö juure tubadesse, algab intensiivne töö ka Eesti Haridusliidus. Ei saa ütelda, et Haridusliidu töö oleks suvel just suikunud; ei, seda mitte, kuid tahes-tahtmata ripub Liidu haridustöö ümbritsevast elust. Suvel käib kibe töö põldudel ja aasadel, haljendavas looduses; sügis, talv kogub inimesed laialivalgunud välistöö juurest kitsamasse tubasesse ringi, kus kultuurne inimene vabal tunnil tunneb vajadust vaimse töö järele,

kus ta võib kultuurselt aega veeta, ennast arendada ja meelt lahtutada. Siis haaratakse kirjanduse järele, tahetakse näha näitemänge jne., ja siis algab ka kibe töö Haridusliidus, kes on võtnud enese peale kohustuse tulla appi rahvale hariduslike nõuete osalisekski rahuldamiseks. Ja nõue rahva seas on suur kõige vaimse järele, mida on näidanud ja tõestanud Liidu töö üle kümne aasta. Iga aastaga kasvab ja suureneb see töö, ja ei ole näha, et see väheneks. Eesti rahvas on ammu juba väljas sellest ajajärgust, millal talvel pikad ööd ainult magati, või tehti ainult kehalist tööd pikad õhtud ja hommikud! Rahvas oskab hinnata enese arendamist vaimsel alal ja teab väga hästi, mis väärtus on haridusel igapäevases töös ja võitluses elus. Ja sealt see nõue.

Aga kes on liikunud meie kodumaal ringi, see teab ka väga hästi, kuidas on lugu meie vaimse eluga. Meie koolid on töötanud ja töötavad suure eduga, kuid ärgu unustagu keegi, et suurem osa meie noorsoost jääb ikkagi algkooli haridusega, mis 13. — 14-aastastel lõpetajail ununeb peagi. Aga elu veeretab aasta-aastalt uusi ja suuremaid nõudeid ette . . . Kes pakub siin inimesele tema hariduse täiendamiseks oma abistava käe?

Kus on need põhiraamatud, millest haridust nõudev inimene leiaks vastuseid, näpunäiteid, õpetusi, juhatusi?

Ei tarvitse seda loetelu suurendada: meie puudused on meile kõigile tuttavad! Ma puudutasin seda aga ainult selleks, et ühest küljest märkida seda suurt tööd, mis E. H. Liit on võtnud enese peale ja töötanud sellel alal juba üle 10 aasta, et pakkuda rahvale kõnede, kursuste, õpiringide, raamatukogude ja muude hariduslike ürituste kaudu seda vaimset, mis tema hingele on vaja, ja teiseks, et tuletada kõigile haridustegelastele meele ja panna südame peale: mitte vaibuda, mitte lõdveneda . . . tööd on palju, vägagi palju ja väga vajalikku!

Eesti Haridusliidu tegevuse alus on algusest peale olnud kindel veendunud tahe: viia meie rahvasse rohkem haridust, rohkem tõsist haridust, mis mitte üksnes ei paneks „küünlad lausa lõkendama“, vaid mis seoks kogu meie rahva „lille sidemega“ üheks iseteadvaks, ise end määravaks teadlikuks rahvuseks, kelle koguhuid juhivad isiklikke.

See tahe peab aga praegusel ajal veelgi suurenema ja süvenema: on ju viimased aastad tõstnud esile just üldrahvuslikud ja riiklikud küsimused, mille elluviimine nõuab intensiivset ja sihikindlat tööd. See kõik ja need kõik lasuvad suure kohustusena niihästi vanade kui ka noorte haridustegelaste õlgadel, koputavad nende südame ustele ja kutsuvad neid töösse Eesti pärast.

Rahvas ootab, rahvas igatseb vaimuvalgust, haridust. Ärgu suikugu ükski haridustegelane, ei vana ega noor! Liitugem ühiseks rahvuslikuks külvirinnaks kokku ja toogem Eestile see parem, see suurem ja kallim, mis meil on anda neile, kes vajavad valgust ja haridust!

Ja selleks suureks ühiseks hariduse tööks kõigile haridustegelastele Eesti Haridusliidus uueks töö-aastaks „jõudu õilsale tööle“!

E. Särkava.

Koidula surmapäeva mälestades.

Erika Viirsalu.

„On patt, suur patt väike olla suuril aegadel, kui inimene võib luua oma aega,“ kirjutab Koidula ühes kirjas soomlasest sõbrale Antti Almbergile. Ta ei taha kuuluda nende hulka, kes „jooksevad mööda maailma, kes ise enda jumalad ja ise enda õnn.“ Ega ole kuulnudki nende hulka hetkegi oma rikkast elust, vaid on olnud andja, mõjustaja, looja täie südamega ja veendega.

Kui viiskümmend aastat tagasi K. sulges silmad kauge Kroonlinna arstikorteris, siis tollaegne lootusvaene ja lahkhelidesse lõhenenud eesti avalikkus sulas üksmeelseks ja sügavaks leinatundeks. Kõigis ajalehis ja ajakirjus ilmus kuni aasta lõpuni järelehüüdeid ja mälestusvärse, millest võib välja lugeda tõsist kurbust ja austust lahkunule, kes oli olnud suur oma elus ja töös.

Järelaeg mitmesuguste lainetustega on seda suurust kippunud tuhmutama. Vaevalt kellegi teise ümber meie ajaloos on keerutatud niipalju tolmu, niipalju vastutustundetut kõmu, kui seda veel lähedane minevik on teinud Koidula arvel.

Kui neil kuudel ja nädalatel üle Maarjamaa jälle kogunetakse saalidesse mälestama Koidula't kui meie ajaloo ühte säravamat kuju, siis ärgem unustagem mälestusõhtute korraldamisel ühte asjaolu: see *mälestuspäev peab looma õige ja objektiivse pildi suurest Koidulast tema suures kaasajas ja kuulutama kadu kõigele sellele, mis väikeste aegade keerises põhjendamatult on seda mälestust kippunud tumestama.* 50 aastat on küllalt pikk vahemaa selleks, et saada objektiivset pilti ajaloolisest isikust. Pealegi kui on kasutada nii objektiivne ja vahetu uurimismaterjal, kui seda on laulude väljaanne ja Koidula enese kirjad.* Löödagu lahti Koidula enese

kirjad ja laulud, ja meie ei kahtle tema suuruses.

Laulik Koidula on ühe osa lauludega nauditav veel tänapäev. Aga imeteldav seda enam, et tema päevil eestikeelse luuletuse vormitraditsioon veel täiesti puudus. Imeteldav ja surematu oma tundesügavuses. Aga K. laulud näitavad mitte ainult laulikuannet, vaid annavad tõenduse lauliku suurest isikust ja avarast rahvuspoliitilisest pilgust. Tema lauludest ei kõnele mitte ükski lüüriline laulikneiu, vaid rahvajuhht sõna paremas mõttes, Tema lüürika on ühtlasi rahvuslik programm: „Eesti rahvas, lahti tee silmad! Vaata tagasi! Orjapaelus oled ohand kaua, rasked olid nad — rumaluse orjapaelad, need on palju raske-
mad.“ Või jälle: „Juhi eestirahva rändu, Hoia kokku eesti kändu, Õige meel!“ On haruldane see kooskõla naiseliku tundesüdavuse, lepitaja ja kannataja meele ja mehise mõtteavaruse ja energia

* Koidula ja Almbergi kirjavahetus, Koidula ja Kreutzvaldi kirjavahetus, Koidula kirjad omakseile.

Rahvamajade asi vajab korraldamist.

Evald Vender.

Ilma oma majata on raske arendada seltskondlikku tegevust. Majade ehitamine oma jõul on aga seotud nii mõnelgi pool ülesaamatute raskustega. Hinnates rahvamajade tarvidust on tulnud appi riik ja omavalitsused, andes laenusid soodustatud tingimustel ja isegi kaunis suuri toetussummasid. Riigi ja rahva

raha kasutamisel peab aga olema kindlustatud nende summade otstarbekohane kasutamine. Selleks on pandud maksma mitmesuguseid määrusi ja isegi seadusi, et kindlustada kodanikkude julgeolekut suuremate rahva kogumiste puhul ja ehitusteks kulutatavate summade otstarbekohast kasutamist. Kahjuks on

vahel — kooskõla, mis põhjendab Koidula võrratu suuruse ja avaldub ka ta elukäigus!

Kui Koidula'le on tehtud ülekohtu, siis just tema elukäigu kujutamises. Tema varase nooruse kirjeldusse on tema kaasaja kadedate keelte kaudu sattunud teateid, mis näitavad Koidulat koolieas andetuna, hooletuna või isegi haiglaste kalduvustega. Need andmed on hilisemal uurimisel osutunud põhjendamatuks ning peaksid juba vaibuma unustusse. Samuti põhjendamatu tolmu on keerutatud Kroonlinna ajastu ümber, tema abielu, tema perenaiseannete, tema elutingimuste jne. ümber. Selles osas on järelaeg teinud ülekohtu. Meie ei tohi unustada, et Koidula oli siiski suur inimene, inimene, kes kunagi ei küsinud teiste abi järgi, vaid ise oli aitaja, andja, looja, inimene, kes lõi oma ajajärgu ja lõkkele süütas isamaalise tunde. Kerge on iseseisvas riigis olla isamaalane, kui kogu kaasaeg selles tundes kajab. Aga seatagu kõrvale Saksa tütarlastekooli haridusega köstitütar, kes sakslaste ja vene võimude kiuste lõi ja levitas isamaalaule, uskus kangekaelselt oma rahva elujõudu ja sellele usule pühendas oma elu samal ajal, kui teised tema haridusega pühkisid kodumaa tolmu jalgelt ja otsisid kergemat äraelamist. Või pangem julgeimale meist kõrvale see naine, kes saksastunud mehega koos eluõnne ehitades kandis kangelaslikult oma kodumaa muresid, sule ja sõnaga püüdis päästa Maarjamaad lagunemisest ja viim-

sel hetkel veel tõstis sule, et kirjutada oma elu testamendiks; „Issand, surres jätan maha Sinu hoolde isamaa!“ Tungitagu sisse sellesse aega ja astutagu siis mõistmisega selle naise juurde, kes teenis kaasajalt üksmeelse ja sügava austuse. Kui meie Koidulast kõneldes valgustame Kroonlinna ajastut, siis ei tohi meid ometi huvitada hämarad ja väikesed pisiasjad tema vahekorras oma perekonnaga, teenijatega või koguni kõrvaltvaatajatega. Koidula ise on oma perekonnaelu oma kirjades kujutanud suure armastusega ja kohati sügava õnnetundega.* Meie ei saa salata, et Kroonlinna ajastu oli K. elus traagika. Selleks ei ole tarvis otsida pisikesi põhjusi: üks ole küllaldane traagika põhjus juba see, et oma rahva armastatud ja jumaldatud laulik ja juht, pea täis kavatsusi ja ideid siireti kodumaalt kaugele, kus tema tegevusväljaks jäi korter ja perekond. See traagika ei vaja haletust, seda võib mõista ja imetella.

Aga lõpuks — Kroonlinna ajastu on Koidula tegevuse murdosa. Selle rikka elu töö kuulub siiski Tartule. Mälestagem eelkõige Koidulat tema parimal tegevusajal Tartus; seda Koidulat, kes kui kuninganna kõndis oma imetlejate ringis, kes väsimatult teenis oma rahvast ja aitas luua oma aega. See järk K. elust on ühtlasi ka parim osa meie kultuurloost, mille sära elustada ja tulevikule edasi kanda olgu meie ühine ülesanne.

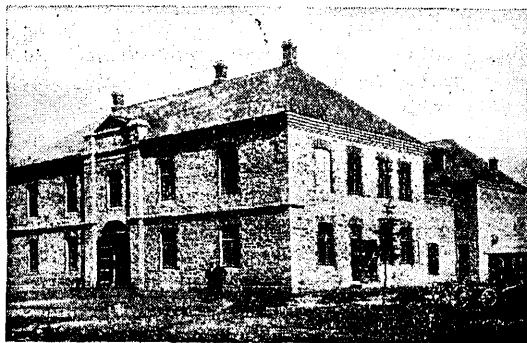
* K. kirjad omakseile.

nendes seadustes ja määrustes asju, mis rahvamajade tegelaste arvates vajaksid revideerimist. § 109 järele peab olema I järgu lavadel raudeesriie vesiniristuseseadega ja laval vihmaseade. Suuremad maalavad kuuluvad ka I järku, kuid seal raudeesriideid, vesiniristusning vihmaseadeid nõuda on siiski liig palju. Väiksemad lavad III järk on seaduses jälle ette nähtud niivõrd madalad, et seal ei võimaldu kuidagi dekoratsiooni ülesseadmine. Lava tohib olla kõrgem portaalist ainult üks meeter! Majade ehitajaile ja nende kasutajaile on täiesti arusaamatu, milleks on vaja niisugust kitsendust. Ka on äärmiselt sobimatu suitsuärätõmbe torude nõue I ja II järgu lavadel. Määruse järgi

des on ainult üks saal ja seda kasutatakse nii ettekannete kuulamiseks kui ka koosoleku- teks, spordiharjutusteks ja tantsuks. On olukordi, kus tuleks toole mitu korda päevas pöranda külge kruvida ja jälle lahti võtta. Seni pole aga leiutatud abinõu millega neid nii kergesti saaks pöranda külge kinnitada, kuigi mõned seltsid on sel alal teinud rea katseid. Ülalnimetatud ja veel mõned teisedki määruse punktid võidaks küll vist ilma mingisugust hädadohtu kartmata asendada seltsidele jõukohasemate ja elunõuetele vastavamatega.

E. Haridusliidu juhatus esitab selle kohta märgukirja Haridusministeeriumile, kus juhitakse tähelepanu ilmsiks tulnud puudustele ja

Kaks rahvamaja.

Vaivara rahvamaja — eeskujulikumaid Eestis.

peab see olema 12⁰/₁₀ näitelava pöranda pin- nast. Sellekohaselt peaks olema Võnnu laulu- mängu selts „Löökesel“, mille näitelava on 180 m², suitsu ärätõmme 21,6 m², millest korstna (laeava) suurus peab olema vähemalt 9m² (üle- jäänud 12 m² võib olla uste ja akende avad). Et seda lava siis enam keegi soojaks ei jõua kütta, on kõigile selge.

Eriti raskeks teeb seltside seisukorra sama määruste § 107, kus nõutakse, et kõikides A liigi hoonetes (selle alla käivad kõik suuremad ja isegi keskmised rahvamajad) peavad olema istekohad üksteisega kindlasti seotud ja liikumatu pöranda külge kinnitatud. Rahvamaja-

Leidub aga ka sääraseid!

Haridusseltsi rahvamaja ühest kaugemast maakohast.

palutakse Haridusministeeriumi algatust mää- ruste muutmiseks. Ühtlasi palus Liidu juhatus ministeeriumi leida senisest tuntavalt suuremal määral võimalusi rahvamajade sisulise tege- vuse juhtimiseks ja nende tööle kaasa aita- miseks.

Asunduskapitali juures olevat rahvamajade ehitusfondi palus Liidu juhatus suurendada kuni Kr. 300.000-ni väljaandmiseks igal aasta- eloleva kümne aasta jooksul.

ARENG ilmub 8 korda aastas.

Tellimishind: aastas 2 kr., üksiknumber 25 snt.

Märkmeid õpiringide töökorraldusest.

Karl Laane.

1.

Pole tarvidust siinkohal põhjenduseks, et *isetegevuse põhimõtte* rakendamine arendavaks tööks mitmesuguseis ringides — õpiringides, on olulisemaid avaldusi, mille kaudu on võimalik mõjuvamalt läheneda vabaharidustöö otsestele sihtidele, on võimalik rakendada aktiivsesse endaarenduslikku tegevusse ning teostada uut juurdekasvu tegevamate kultuuritegelaste peres. Eriti aga noorte ringid, töötades õpiringilisel põhimõttel, on vajalikeks lüliks, mille kaudu on võimalik juhtida noori kooliõpinguult loovale ja kultuuri-ehitavale vabaharidustööle. Oleme jõudnud sinnamaale, et võime sellest juba kõnelda mitte ainult kui mõtteviljast, vaid kui avaldusest, milline on annud juba tulemusigi tegelikkuses. See on teeks, mille kaudu saab teostuda suurel ja olulisemal määral *järelokoli mõte*, mille vajadust on tunnustatud ja millest palju räägitud.

Kuid siiski, kahjuks, leidub veel haridustegelastegi hulgas neid, kes arvavad, et nad on oma seltskondliku kohuse täitnud, olles vaid kaasarassijaks mitmesuguseis puht väliseis ettevõtteis, pidades seejuures hoopis tähtsusetuks õpiringide ja muude sisuliste vabaharidustöö-avalduste organiseerimist. Ometi ei saa alati siiski vabandada, nagu ei leiaks need avaldused rahva hulgas üldse pinda.

Palju on olenev õpiringi töös selle otsarbekast korraldusest. Selles kerkib üles palju probleeme ja küsimusi. Alljärgnevalt vaatleme neist mõningaid.

Õpiringi juhataja.

Õige suurel määral on õpiringilise töö edukus olenev ringi juhatajast. Kus ei leidu isikut, kes võtaks endale õpiringi töö organiseerimise ja selle arendamise, ei saa arusaadavalt tekkida ka õpiringe. Ainult väliskõneleja koraks kohale sõitmisest ei piisa kaugeltki mitte. Olen kohanud rohkesti kohti, kus näit. noorte hulgas tuntakse küll elavat huvi sellelaadse tegevuse vastu, kuid ei leidu siiski isegi kohalike haridustegelaste keskel neid, kes võtaksid selle organiseerimise enda üles-

andeks. Muidugi nõuab õpiringilise tegevuse organiseerimine ja juhtimine asja vastu huvi, teatavaid võimeid ja ka vastavaid teadmisi-kogemusi, kuna sihitult ja juhulikult korraldatud õpiringi töö võib lõppeda isegi pettumusega. On väga palju olenev õpiringi juhataja isikust, kuivõrd need vaimsed püüded ja tegevustae nakatuvad ka õpingilasile ning kuivõrd intensiivselt ja edukalt areneb ringi tegevus üldse. Kuid sellest ei peaks ka nii aru saadama, et seks ülesandeks on vaja hoopis eriliste ja haruldaste võimetega isikuid. Kui on huvi asja vastu, siis organiseerimiskust ja vajalisi teadmisi on võimalik omandada parimini juba kogemusist ja enda täiendamise teel vastavil kursusel, kirjanduse kaudu jne. Seesugune *enda-täiendamise püüe* peaks olema igal õpingijuhatajal, või muidu võib töö muutuda šablooniliseks ja sellega veretuks. Seepärast õpingitöö juhtimist ei saagi õppida kui mingit käsitööd. Selles võime muidugi õppida väga palju otsarbekohaseid võtteid, aga meie peame selle juures olema alati ka oma *loova ja otsiva vaimuga*. Õpiringi juhataja ülesanded sarnlevad oluliselt õpetaja-kasvataja ülesannetega: ta peab oskama siduda teisi töösse oma isiku kaudu, kuid peab ühtlasi tundma ka töömeetode. Seepärast on arusaadav, et õpiringi juhatajaina teotsevadki enamikus õpetajad, kes tunnevad, et nad oma *kultuurilist ülesannet ei saa teostada ainult klassitoas, vaid et selle mõju peab jätkuma ka väljaspool kooli*. Kuid paljudelgi juhtudel on õpingijuhatajaid algharidusega noorte endigi hulgas, ning tundes elavat huvi oma ülesande suhtes, on nad mõnelgi juhul suutnud ka õpiringi- kui huvitööd väga intensiivselt arendada. Õieti peaksid olema järjekindlaks püüdeks kõigis õpinges — *võimaldada õpingilasil ise saada töö juhtimise praktikat*, mis võimaldab ka õpir.-juhataja tööülesandeid kergendada. Õpiringi juhataja sel puhul jääb isegi rohkem tahaplaanile, tulles appi vaid seal, kus tema abi vajatakse, juhtides ja julgustades õpingilasi nende iseseisvaille avaldusile. Ometigi elab ta selle juures elavalt

läbi ja kaasa kõige selle, mis toimub õpiringis.

Ka õpiringi-juhataja *taktitundel* on suur tähtsus. Nii näiteks enda isiku kui *juhi* tähtsuse allakriipsutamine ei sobi kuigi hästi haridusliku tegevusega. Siin peab juhi isik jääma enam tahaplaanile ja andma *rohkem ruumi väimsusele*. Enesetähtsuse rõhutamine võib kutsuda esile isegi vastumeelsust ja, nagu näeme tegelikkuses, soodustada mitmesuguseid intriige, mis samuti ei saa tulla kasuks arendavale tegevusele. Kui ei suudeta end maksma panna oma isiksuse ja tööga, siis ennast ise tähtsaks pidades ja seda mõista andes ei saavutata seda ammugi. *Ka ei saavuta eesmärki see, kui asuksime ümbritsevat olukorda käsitlema kui naisugust, kus pole midagi väärtuslikku*. Selleks, et teisi võita oma töökaaslasiks ja panna neid ise midagi looma, on tarvis ka nende isikut ja enesetunnet tõsta, mitte aga alla suruda; otsida üles need väärtused ja hüved, mis väärtivad edasiarendamist, sisendades muidugi kriitilist suhtumist ka ebaõige suhtes; veel enamgi — ka uue, parema loomise tahet. Kuid arusaadavalt ei tohiks see võtta ka äärmist kuju ja muutuda mingiks ülespuhutud kiituste jagamiseks. Suurem väärtus, kui õõnes kiitus on iga positiivse töösaavutuse ja püüde respektseerimine, julgustamine ja soodustamine. Selleks on igatahes rohkesti võimalusi õpiringis ja palju on ses olenev õpiringi-juhatajast.

Töökava.

Edukaks õpiringitööks on vajaline selle korraldamine ikavapärastelt ja sihiteadlikkusega. Selleks peaks igas õpiringis kujunema kindlaks traditsiooniks tegevushooaja algul *töökava* koostamine, milline esimesel töökoosolekul ühiselt läbi arutellakse. Töökava koostamisel tuleb muidugi võtta arvesse õpiringlaste soove ja huve, samuti nende arengutaset, ümbuskonna kultuurilisi vajadusi ning vastavate allikmaterjalide kättesaadavust. Viimase puhul kerkib esile eeskätt raamatute küsimus. Neid võimaldub laenata E. Haridusliidust õige mitmete ainete alalt; kuid edukaks õpiringitööks tuleb ära kasutada ka *kohalikud raamatukogud*, kust leidub samuti üht-teist, mis sobiks õpiringitööle, eriti üld-

küsimuste käsitletu puhul, milleks liidu laenukogus raamatuid on vähe. Sellepärast on *vajaline, et õpiring ja kohalik raamatukogu töötaksid omavahel kõige tihedamas kontaktis*.

Töökava koostamisel võime võtta aluseks näit. Haridusliidu väljaantud õpiringi kavu, kuid need tuleb siiski veel kohalikele oludele vastavalt läbi töötada; tihtigi tuleks juure lisada uusi küsimusi või ära jätta vähemolulist. Kuna kavade valik on võrdlemisi piiratud, siis osutub mõnikord mõnegi aine suhtes vajaliseks kohapeal hoopis uue töökava koostamine. Mõnelpool on ses suhtes saadud isegi häid tagajärgi, nii näit. L.-Mõisakülas, kus ringijuhataja eelmisel aastal koostas ise korraliku töökava lavakunsti alal. Neis töökavades tuleb näha ette õpiringi tegevuse võimalused hooajaks (mitu töökoosolekut on võimalik korraldada jne.), näha ette teemad ja vastavad allikad nende jaoks, samuti muud tööd-sisustavad ettevõtted, nagu oma ajakirja toimetamine, praktilised tööd jne. Tööülesanded (referaadid) tuleb õpiringlaste vahel juba varakult ära jagada, kusjuures enamasti on võimalik saada igalühel talle sobivat ja huvitavat ülesannet. Samuti tuleb allikmaterjalid teha võimalikult varakult kättesaadavaks, et võimalduks ülesandesse süveneda ja seda põhjalikumalt ette valmistada.

Tihtigi ainevalikul õpiringis ei saa piirduda mitte ainult ühe eriainega, vaid valitakse käsitlusküsimusi mitmelt ainealalt, vastavalt huvidele. Ka neil puhkudel on töökava vajaline. Kuid igal juhul annavad kavva võetud küsimused ka omavahel siduda, saavutades nii töös teatavat tervikut. Seepärast on vajaline püüda ka üldküsimuslikes õpiringes teostada käsitlusküsimuste keskendumist. Tähtsamaks töö keskendamise aluseks võiks loomulikult olla näiteks *kodukoha kultuurielu* arendamine, millesse kui tulipunkti jooksevad kokku õige mitmekesised küsimused, millistega lähem tutvumine on võimalik õpiringilises töös. Mitmed edukad õpiringid on võtnud endi tegevuskavva igal aastal ühe peaaone, nagu lavakunst, kõneoskus, kirjandus või muud, mille kaasas on aruteldud ka teisi küsimusi. Seesugune töökorraldus võimaldab suurema süvenemise erialadesse, kuid ka töö mitmekesisuse.

Põhjamaade haridusnädalal Norras.

Neeme Ruus.

Põhjamaade haridusnädalad on kujunenud vimaseil aastail Taani, Norra, Rootsi, Soome Islandi ja Eesti vabaharidustöö tegelaste tähtsaimaks kohtumisvõimaluseks. Järjekorralt 3. haridusnädal toimus 10.—16. juulil k. a. Järene rahvaülikoolis, Klepp'is.

Seekordne haridusnädal oli nii osavõtjate arvult kui ka oma töötulemustelt tüse. Osavõtjaid oli üle kaheksaja, neist 13 Eestist.

Haridusnädala töö jagunes kolme ossa:

1. Erinevaid jooni põhjamaade rahvaste elus.

2. Mida oleme õppinud ja mida võime õpida Inglismaalt?

3. Põhjamaade rahvaste ühisprobleeme.

Haridusnädalast osavõtjaid tervitas töö algul Järene rahvaülikooli juhataja Erling Birkeland norralasele omase seesmise soojuse ja südamlikkusega. Hr. Birkeland perisana pälvis kogu haridusnädala kestel kõigi osavõtjate südamlükuma tänu, kuna ta kõigi vastu näitas ülesse isalikku hoolt ja pe-remehelikku külalislahkust. Eriti on põhjust teda tänada estlaste rühmal, kellele Birkeland alati oli nõus jagama lisaseletusi norra rahvaharidustöö, kultuuri ja rahva kohta.

Haridusnädalast osavõtjad eestlased Telemarkenis.

Korraldajate nimel avas kursuse õpetaja Signe Bengtson Stockholmist. Oma südamlikkult hingestatud avakõnes puudutas kõneleja neid raskusi, mis just käesoleval hetkel on ähvardamas rahvaste vahelist kultuurilist koostööd. Põhjamaad on aga olnud viimaseil sajandeil tähtsaimateks rahuaate kandjateks; siin on püütud kujundada ja arendada rahvaste primaid omadusi, kuid on hoidutud

Mitme- ja erilaadsete omavahel sidetute küsimuste käsitlel ühel töökoosolekul ei saa siiski pidada soovitavaks. Meenub näiteks üks õpiringi töökoosolek, kus oli kavas vähemalt 6 eri referaati, mis omavahel olid õige vähe sisult seotud. On arusaadav, et need 10—15-minutilised referaadid ei suutnud viia õpiringlasile kuigi lähedale ainetele, kui juba siirduti uute alade juure. Ühe koosoleku töö peaks *keskenduma* küll peamiselt vaid ühe peaprobleemi ümber, kusjuures on võimalik ja soovitavgi leida selles õige mitmekesisid eriuülesandeid ja alateemasid, mil teel saab töös luua elevust ja anda rohkemale arvule õpiringlasile tegevusuülesandeid. Näit. mingi kirjandusliku teose käsitlel puhul jatkuks järgmisi ülesandeid: 1) ülevaade kirjaniku isikust ja loominguist, 2) kirjandusloolisest ajajärgust, 3) teose sisu esitamine, 4) selle sisu ja idee lähem vaatlus, 5) kirjanduslike

tegelaste vaatlus ja iseloomustus, 6) hinne teose kunstilisele ja keelelisele küljele, 7) ilmekamaid katkeid teoseist jne. Samuti iga referaadi puhul võiksid olla veel kaasreferendid mitmes. eriseisukohtadest lähtudes: ettek. sisuline osa, kõnetehniline, keeleline osa jne. Kuid seesuguste alateemade ja ülesannete leidmisel tuleb pidada silmas, et iga aine ja teema annab selleks erilisi, teemast tingitud võimalusi, mida tuleb ka arvestada, et siin mitte sattuda šabloonilisusesse. Sama-sugune alaülesannete mitmekesisus on võimalik ja tarvilik ka teiste ainete puhul. Peale peaprobleemi võiksid töökoosolekul tulla lisaks veel mitmes. tööd-elustavad võtted, nagu kultuurisünduste informatsioon, seinalehe toimetamine, ühislaulud (neist kiljem lähemalt) jne. Kuid ka neid tuleb korraldada ja valida peaküsimuse kohaselt.

eemale rahvaste vahelise vaenu õhutamisest. Avaldas lootust, et haridusnädalad aitavad süvendada üksteise mõistmist ja õpetavad osavõtjale seda, mida igal rahvusel on teistele anda väärtuslikku ja head.

Loeng-seeria teemal „Erinevaid jooni põhjamaade elus“ avas Taani suurima rahvällikooli juhataja insener J. Th. Arnfred Askovist, kes kõneles teemal: „Taani põllumajanduslik ühistegevus.“

Taani populaarseimale rahvällikooli juhatajale omase hoo ja elavusega kirjeldas kõneleja põllumajandusliku ühistegevuse tekkimist, arengut ja olukorda Taanis. Oma põllumajanduse ja ühistegevuse kaudu, eriti ühismeiereide ja tapamajade tõttu on ju Taani omanud maailma kuulsuse. Tubli, üksmeelne ja konkurentsita ühistegevus on pannud aluse terve taani rahva heale majanduslikule olukorrale; ta on võimaldanud kogu maa elektrofitseerimise, rahva ostujõu tõusu ja ka kultuuriolude paranemise. Ühistegeliste asutuste eesotsas, kus nõutakse tegelastelt suurt vastutust, kuna läbikäigud ulatuvad miljonitesse kroonidsse, on Taanis siiski peamiselt ainult algharidusega põllumehed. Taanis aga on küllaldaselt vastastikust usaldust, kuritarvitusi ja oskamatusi ei esine. See aga on võimalik ainult rahva kõrge seesmise intelligenti tõttu, mille süvendajaks on omakorda rahvällikoolid. Harva leidub Taanis ühistegelast, kes ei ole õppinud rahvällikoolis.

Norra elu iseärasustega oli haridusnädalast osavõtjail võimalus tutvuda kõige põhjalikumalt, kuna ju viibiti Norras. Juba teekonnal Stockholmist Oslosse, raudteel ja sealt edasi bussiga Kleppi läbi Norra huvitavaima maakoha — Telemarki — võidi vaadelda Norra loodust ja peatustel tutvuda norralastega. Tervelt kaks päeva kestis bussisõit läbi mägise metsiku maastiku. Eestlaste imetlusel ei olnud piire, nähes sadade meetrite sügavusi kuristikke, tõustes fjeldidesse, kus sõitjaid ümbritseb haudvaikus ja tühjus, laskudes siis uuesti kalju äärt mööda allapoole, kus avaneb muinasjutuliselt kaunis vaade nõiduslikkulele fjordidele kalurküladega ja rannalaevadega. Või siis jälle nood omapärased Telemarkeni aidad kõrgetel alustel

norrapäraste kaunistustega, arvutu hulk kõrgebase kasvatusi, rohked joad ja kosed, sadade meetrite kõrguselt metsiku kiirusega kaljurahnult alla laskuvad ojad, mägikarjaste onnid, kus otsiti Knut Hamsuni romaanide tegelasi; arvati kaljukindlalt, et just see oligi Per Gynt'i onn või jälle teisel tundi „Maa õnnistuse“ tegelaste kodukohti! Liidame siia veel ülevaate dr. A. Sömme't Järe ni maakonnast — kividele rajatud põllundusest, soode kultiveerimisest tuhandepäistest lambakarjadest, keda saadetakse saja kilomeetri taha „suvitama“; tuletame meelde väljasõite Kvittsöy kaluritesaarele, Holmenkolleni suusahüppemäele, Dirdali, Loppedali, Stavangeri kalakonservitehastesse, Järe ni taludesse, Sauda tehastesse ja fjordi, elame veel kord läbi Stavangeri noorpõllumeeste ühingu rahvapeo kõigi nende omapäraste loodustantsude ja päiksekantaatidega ja me olime saanud parima ülevaate Norrast, ta rahvast, selle elust ja võitlustest, kultuurist ja maastikust, kui me seda üldse loota oleksime julenud.

Mägedes, fjordi kohal.

Ka rootsi elu ja kultuuri omapäraga võisime juba tutvuda teel — peatustel Stockholmis ja Karlstadis. Teinud visiidi Kuningl. Koolivalitsusse, külasthanud Stockholmis eeskujulikkude raamatukogu ta avarate töö- ja lugemissaalidega ja kõrvalosakondadega, vaadeldud ka stockholmilaste elu nende suvekodudes ja põllumehe elu nii taludes kui mõisas, olime juba ettevalmistatud loengute kuulamiseks Rootsi üle. Rootslasist kõneles populaarne ja kuulus psühholoog, Brunsviki rahvällikooli juhataja dr. Alf Ahlberg teemal: „Iseloomulikke jooni

rootsi töölisiikumises“. Kokkuvõttes ütles kõneleja järgmist:

„Proletaar on olnud Rootsis tundmata, seep. pole ka sinne töölisiikumine võrreldav ühegi teise maa töölisiikumisega. Meie tööliste keskmine aastapalk kõigub 4000 kr. ümber, sellega ta suudab inimväärselt elada. Rootsi omapärast poliitilist elu mõistame siis kui teame, et meie töölikond suhtub alati positiivselt riiki ja rahvusesse. Töölist on me maal alati koheldud inimväärselt ja seetõttu tööline Rootsis ei tunne ka end alaväärtuslikuna, nagu paljudes teistes maades. Oleme veendunud, et internatsionalism peab alati arvestama rahvust; keegi ei saa olla enne hea maailmakodanik, kui ta pole hea oma riigi kodanik. Hea rootsi sotsialist võib olla patrioot ja usklik, aga ka ateist ja internatsionalist. Meil valitseb sallivus kõigi vahel, me tunnustame, austame ja sallime kõigepealt isikut, vaatamata ta vaadetele ja veenetele. Rootsi töölikond on jõudnud nii kõrgele elujärjele ainult seetõttu, et ka teised rahvakihid on töölisesse suhtunud heatahtlikult. Vägi- vald on Rootsis tundmatu, samuti vaen üksikute rahvakihtide vahel.“

Soomel keeletülist andis meile ülevaate mag. P e k k a R a i l o. Kuna Eesti ajakirjanduski on seda küsimust sageli sõelunud, ei peatu me selle juures pikemalt.

Omapäraseks elamiseks oli eestlasile Islandi kirjaniku ja raamatukogujuhataja G. G u d m u n d u r H a g a l i n'i ettekanne. Kaugelt saabunud skandinaalvast palusime eestlasile esineda eriloenguga oma huvitavast kodumaast. Hr. Hagalin nõustuski ja andis meile intervjuu aarik „Ryfylke“ pardal, Sauda fjordis. Hr. Hagalin jutustas meile järgmist:

„Islandlased on ilmunud oma praegusesse kodukohta umbes 1000 a. tagasi Norrast. Vahepeal on aga norra keel nii palju muutunud ja omaks võtnud teiste euroopa keelte mõju, et praegu islandlane enam ei saa aru oma muistsest päritolu rahva — norra emakeelest. Islandi elanikke on ainult 115.000. Olime kuni 1918. a. teiste valitseda, siis saime iseisivsuse. Nüüd on meil 400 alg-, 70 kesk- 90 õhtu- ja 30 kutsekooli. Kuigi varem Islandis koole ei olnud, kuna kaugete vahemaade

tõttu on laste kooli saatmine seotud äärmiselt suurte raskustega, võidi siiski pidada islandlasi kõrge rahvaharidusega maaks, sest kodude kaudu kandus edasi põline rahvakultuur ja kodu on Islandis alati olnud suurimaks kultuurihälliks. Nüüd töötavad agaralt ka meie kultuurilised organisatsioonid,

Tallinna linnanõunik mag. J. Kents usutleb islandi kirjanikku.

eriti aga noorsooühingud. Kirjanikke ja luuletajaid on, võrreldes meie rahvaarvuga, Islandis rohkem, kui kuskil mujal maailmas.“

Huviga jälgisime ka loenguid tsüklilist: „Mida oleme õppinud ja mida võime õppida Inglismaalt“. Peakõnelejaks oli sel teemal Helsingõri rahvusvahelise rahvaühikoli juhataja P. M a n n i c h e. Kõneleja tuletas meelde skandinaavlaste osa inglise rahva kujunemises. Inglise ühiskonna ja kultuuri hüvedest tõi Manniche esile järgmist: „Inglaste kodu on nende kultuuri keskus, seda piüüavad nad teha nii mugavaks, kui vähegi võimalik. Nad hindavad kõrgemini häid iseloomu omadusi kui intelligentsi. Talupoegade klass on seal uhke. Ta käib talurõivais, aga tasub arved kullaga; kannab kuuel raudnõõpe, kuid taskus hõbedat; ta ei reisi välismaile, kuid tema raha juhib maailmamajandust. Inglaste kunst ja kirjandus on rikkalik. Walter Scott ja Charles Dickens on suurmeistrid, kes väheste sõnadega loovad mõjuvaid pilte.

Inglaste inimõigis on omapärane ja sageli valesti mõistetav. Inglisele toimivad instinktiivselt, mitte loogiliselt. Nende imperia-

Õpiringide töövõistluse tulemused 1935./36. a.

1935/36. t.-aastal E. Haridusliidu poolt korraldatud õpiringidevahelisel töövõistlusel võeti arvesse võistluseks ülesannud õpiringide kogu tegevuse ja saavutused nimet. tegevusaastal, kusjuures võistluseks tuli registreeruda hiljemalt 15. jaan. 1936. a. Nime-
tatud ajaks registreerus võistluseks 51 õpiringi. Nendest aga 5 ei saanud siiski võistlusel nõutavaid aruandeid ja muist saatis neid vaid osaliselt. Üldiselt aga oli võistlusmaterjalide saatmine muutunud järjekindlaks kui eelmisel töövõistlusel. Ka võib rõõmustavalt märkida sisulise tegevuse tihenemist ja vilumuse kasvu enamikus võistlevais õpiringes. On kujunenud terve rida õpiringe, millised oma tegevuse järjekindla arendamisega on saavutanud selles hinnatavaid tulemusi. Et töövõistlus selleks kindlasti ergutavalt kaasa aitas, tuleb seda pidada kordaläinuks.

Kuna enamik võistlusest osavõtnud õpiringest on üles näidanud head püüet ja saavutanud ka häid tagajärgi, E. Haridusliit auhindamisel otsustas määrata I, II ja III auhindu rohkem kui üks, arvates seega kõigi edukalt töötanud õpiringide tegevuse auhinna vääriliseks. Pealeselle on määratud rida ergutusauhindu. Kuna õpiringide tegevuse

edu on olenev suurel määral nende juhatajate tegevusest, siis peeti samuti auhinna vääriliseks kõigi auhinnatud õpiringide juhatajad. Auhindamisel on arvestatud järgmisi üldisi põhimõtteid:

I auhinnad on määratud neile õpiringidele, milliste tegevus on olnud eeskujulik, kus on täidetud korralikult kõik võistlustingimused ja tegevust on juhitud ja arendatud kavakindlalt. Peale eeskujuliku tegevuse on neis ilmnenu ka rohkesti uusi algatusi ja leidlikkust tegevuse sisukaks ja huvirohkeks arendamiseks ning õpiringi tegevuse tulemusena on märgata tähelepandavalt õpiringlaste intensiivsust ja huviküllasust tööülesannete täitmisel. Neis õpiringes võib samuti märgata ka õpiringi tegevuse mõju ümbruskonna üldise kultuurielu arendamisel ja tihendamisel.

II auhinnad on määratud neile õpiringidele, milliste tegevus on ka olnud intensiivne ja edukas, kus on ilmnenu head tahet, huvi ja ka omaalgatuslikku leidlikkust, kuigi ei ole võimaldunud veel kõiki õpiringilise töövõimalusi täies ulatuses ära kasutada või kõiki õpiringlasi küllaldaselt aktiviseerida.

lism on väljakasvanud iseenesest, aga mitte ettekatsetud. Taani kultuurile, ühiskonna elule ja majanduslikule arengule on inglaster olnud väga suur mõju. Ühistegevuski on Inglismaalt välja kasvanud.“

Teised kõnelejad — rootslane A l f. A h l b e r g ja norralane A. O l d e n ei toonud palju uut juurde. Viimane rõhutas eriti inglaste puhast usuelu, mõjuvat karskusliikumist, head koolikorraldust ja vabaharidustööd ja üldiselt maksvat „fayr play“, s. o. „ausa mängu“ — sõnapidamise põhimõtet. Ka seati eeskujuks inglaste loomulikkude õiguse austamist. Kohtupidamises ei arvestata Inglismaal mitte paragrahvidega — neid on seal väga vähe — vaid õigusega.

Läbirääkimised sel teemal kujunesid ülielavalks. Toodi esile ka väga suur hulk inglise kultuuri ja sotsiaalelu pahesid, nagu: ing-

laste liigne enesest lugupidamine ja muu maailma alahindamine, inglaste metsikused buuride, hindude j. t. juures, j. m.

Viimane seeria loenguid — „P õ h j a m a a d e r a h v a s t e ü h i s p r o b l e e m e“ — käsitles peamiselt mere- ja kalandusküsimusi, millest eestlased ei olnud kuigi suurel määral huvitatud.

Kongressi lõpul tehti teatavaks kolme järgmise haridusnädala asukohad: 1937. a. — Taanis, 1938. a. — Islandis ja 1939. a. — Eestis. Seega siis tuleb meil peatselt asuda suure põhjamaise kultuurkongressi ettevalmistustööde tegemisele.

Lõppaktusel Tallinna koolivalitsuse juhataja hr. mag. J. K e n t s andis üle eestlaste osavõtjate nimel haridusnädala juhtidele ja erirahvuste esindajatele rea võõrkeelseid raamatuid Eesti kohta.

III auhinnad on määratud neile õpiringidele, milliste tegevuses on samuti olnud häid püüdeid ja saavutusi, kuigi selles on ilmnenu ka mõnesuguseid puudusi ja raskusi — pole kujunenud veel kõigi õpiringlaste teadlik suhtumine töösse või pole suudetud ära kasutada kõiki otstarbekohaseid õpingilisi töövõtteid jne., mistõttu pole nende tegevus veel saanud kujuneda kõigiti edukaks.

Ergutusauhinnad on määratud ülejäänud võistelnud õpiringidele, milliste tegevuses on olnud positiivseid saavutusi, kuid see pole siiski veel välja kujunenud või esineb võistlustingimuste täitmisel puudusi.

Auhindamata jäeti need õpingid, millised pole täitnud võistlustingimusi või esineb nende tegevuses veel suuremaid puudusi.

Auhinnad on määratud 42 õpiringile järgmiselt: *)

I auhinnad.

1. Lääne-Mõisaküla Haridusseltsi õpiring — Läänemaal. Juhataja A. Kelder.
2. Haimre algk. noorte õpiring — Läänem. Juhat. J. Kurepalu.
3. Järvakandi Haridusseltsi õpir. „Valgus“ — Harjum. Juh. Ark. Jaanus.

II auhinnad.

1. Adiste maanoorte üldk. õpir. — Võrum. Juh. Alb. Ivask.
2. Ü.E.N.Ü. Järve os. õpir. — Virum. Juh. K. Viikip.
3. Kolgaküla Hariduss. õpir. „Areng“ — Harjum. Juh. A. Arvisto.
4. Kolovere-Kalju h.s. „Edu“ õpir. — Läänem. Juh. R. Kurepalu.
5. Kullamaa Põllum. s. noorte os. teatri-ring — Läänem. Juh. A. Samet.
6. Lõpõllu maanoorte õpir. — Saarem. Juh. P. Mügi.
7. Piimetsa Raamatukogus. muusika-õpir. — Järvam. Juh. V. Käär.
8. Põlula Hariduss. õpir. — Virum. Juh. H. Tõnnov.
9. Pühajärve Raamatuk. s. õpir. — Tartum. Juh. S. Newman.

II, III ja ergutusauhinna saajad on toodud tähestikulises järjekorras.

10. Russalu seltsk. üh. „Arengu“ õpir. — Harjum. Juh. M. Puhm.
11. Valguta muusika-õpiring — Tartum. Juh. L. Karu.
12. Valguta üldk. õpir. — Tartum. Juh. L. Karu.
13. Vodja Raamatukogus. õpir. — Järvam. Juh. L. Altorg.

III auhinnad.

1. Harku Hariduss. õpir. — Harjum. Juh. M. Taliso.
2. Hirvli Raamatuk. s. õpir. — Harjum. Juh. K. Ilmatalu.
3. Kallavere Raamatuk. s. õpir. — Harjum. Juh. H. Kõöp.
4. Kodila Hariduss. õpir. — Harjum. Juh. J. Krus.
5. Kose Hariduss. õpir. — Harjum. Juh. A. Oja.
6. Käravete Raamatuk. s. õpir. „A“ — Järvam. Juh. O. Antov.
7. Leevre üldhariduslik õpir. — Läänem. Juh. M. Verbak.
8. Leisi h/s. „Püüe“ põllum. õpir. — Saarem. Juh. A. Altsaar.
9. Maidla N. Ü. Tarumaa os. õpir. — Virum. Juh. J. Tarum.
10. Norra karskustoimk. „Kündja“ õpir. — Järvam. Juh. I. Püigert.
11. Ohukotsu maanoorte õpir. — Harjum. Juh. A. Rõõm.
12. Oiu Lagemisringi õpir. — Viljandim. Juh. A. Ots.
13. Polli h/s. „Tuleviku“ õpir. — Pärnum. Juh. H. Karu.
14. Pärsamaa spordiseltsi „Visaduse“ õpir. — Saarem. Juh. A. Koel.
15. ÜENÜ Põlli os. õpir. — Harjum. Juh. H. Villman.
16. Rava Raamatuk. s. õpir. — Järvam. Juh. A. Tiits.
17. ÜENÜ Riisipere os. õpir. — Harjum. Juh. E. Ahve.
18. ÜENÜ Saulepi os. õpir. — Läänem. Juh. H. Pits.
19. Suure-Jaani skautrühma õpir. „Side“ — Viljandim. Juh. M. Raudla.
20. Tännasilma Hariduss. õpir. — Järvam. Juh. H. Tavast.

Ergutusauhinnad.

1. Ambla Hariduss. õpir. — Järvam. Juh. *F. Ruudi.*
2. Audevälja maanoorte õpir. — Harjum. Juh. *K. Kurikjaan.*
3. Kaarma Maanoorte õpir. — Saarem. Juh. *A. Kukk.*
4. Kõrgesaare h.-s. Lauka õpir. „Jõud“ — Läänem. Juh. *L. Treialt.*
5. Rahkla Lug. Spordiüh. õpir. „Kungla“ — Virum. Juh. *A. Sirelpuu.*
6. ÜENÜ Vägeva os. õpir. — Järvam. Juh. *Rud. Pirn.*

Auhindadeks peale E. Haridusliidu antavate auhindade on töövõistluse puhul määratud toetusi järgmiste asutuste poolt:

Eesti Tarvit. Keskühisus, kirjandust	kr. 100.—
Harju Maavalitsus	„ 50.—
Pärnu „	„ 50.—
Lääne „	„ 30.—
Viru „	„ 20.—
Saare „	(summa ei ole teada)
„Uus Eesti“ — tellimisi	kr. 15.60
„Vaba Maa“ — „Maa Hääle“ ja „Perekonnalehe“ tellimisi	„ 10.50
Eesti Ühistegeline Liit, kirjandust	„ 8.—
„Kooli-Kooperatiiv“, „	„ 5.—

I auhinna saajad.

Lääne-Mõisaküla haridusseltsi õpiring.

Lääne-Mõisaküla H/S õpiring on kujunenud üheks tusedamaks ja tulemusrikkamaks, saades mõjuvaks kultuuriteguriks kohapeal. Kui mõne aasta eest olnud L.-Mõisaküla seltskondlik tegevus alles korraldamata, on kohal. koolijuhataja *A. Kelder* õpiringi organiseerimisega 1933. a. pannud siinsele vabaharidustööle väärtusliku aluse, jäädes ise kogu aeg õpiringi hingeks. Ta on koondanud õpiringi ümber kohalikke noori, äratades ja rakendades nende kultuurilisi püüdeid loovaks endaarenduslikuks tegevuseks, mis on saanud neile nagu seemiseks vajaduseks. Õpiringi tegevus-avaldused on kujundatud asjatundlikult, sidudes sisu kas endaarendamistöö mitmekesiste töövõtetega ja ka seltskondliku meelelahutusliku osaga.

Ainete valikul on lähtutud eeskätt kohalikest kultuuritarbeist ja huvitavusest. Töötagajärjekusele on kindlasti hästi mõjunud

I. auhinna omandanud Lääne-Mõisaküla haridusseltsi õpiring.

asjaolu, et igal tegevusaastal on pühendatud kavapäraselt peamiselt ühe aineala põhjalikumale käsitlusele: esimesel aastal õpiti aian dust-mesindust, järgmisel seltsk. kasvatust, möödunud teg.-aastal lavakunsti ning eeloleval hooajal on kavatsus käsitada kodude kaunistamise küsimusi. Peale põhiaine käsitletakse aeg-ajalt ka mitmesuguseid muid aktuaalseid ja huviküsimusi.

Õpiringijuhataja on üle saanud ka raskusest töökorraldusel, mis tingitud sobivamate käsiraamatute ja töökavade puudumisest, koostades ise kasutada olevate materjalide ja olude kohaselt sobiva töökava, mis ka täies ulatuses teostati.

Tegevusaastal õpiring pidas 13 töökoosolekut, milliseist 18 õpiringiliikmest võttis keskmiselt osa 16,8 (s.o. 97,8%); pealeselle võttis töökoosolekuist aeg-ajalt osa ka üksikuid vabakuulajaid.

Tööjaotus õpiringlaste vahel on teostatud täiesti võrdselt: iga õpiringlane esines ühe korra referendina ja kaasreferendina. Referaatide valmistamist on võetud suure hoole ja tõsidusega; säetud tingimuste kohaselt koostas iga referent referaadi kirjalikult juba varakult, nii et seda võimaldus enne töökoosolekut viimistleda ja esineda enamasti täiesti küpsete ja huvitavate ettekannetega. Referaadid on kõik korralikult köidetud brošüüridena eriliste kaante vahele ja varustatud allikmaterjalide loeteluga. Referaatide ettekannet töökoosolekuil illustreeriti võimalikult ka näitlike vahenditega, nagu: joonised, pildid, tabelid jne. Peale refereerimise

kasutati ka otskohe teoseist ettelugemist katketena. Ka ei piiratud ainult aine teoreetilise käsitlusega, vaid seoti see võimalikult ka praktiliste harrastustega: õpiti põhjalikumalt kaks näidendit — A. Mälgu „Mees merelt“ ja Kunderi „Kroonu onu“, milliseist viimane kanti ka avalikult ette suure eduga; samuti õpiti deklamatsioone ja koordeklamatsioonina G. Suits'u „Äike“; õpiti jumestamist, tehti hingamisharjutusi jne.

Õpinglaste kirjaliku avaldusena toimetati eelmise aasta eeskujul käsitsikirjutatud album-ajakiri „Murdlained“, milline sisaldab põhjaliku ülevaate õpiringi tegevusest ja kirjutis kohalikust kultuurielust, ilukirjanduslike katsetusi, joonistusi, pilte jne. Välimuselt jätab ajakiri väga meeldiva ja korraliku mulje.

Peale selle kogus ja korraldas õpiring teatrala käsitlevaid kirjutusi ja pilte ajalehtedest. Sisulisele tööle järgnevas meelelahutuse osas töökoosolekuil harrastati ühislaulu, -mängu, vestlusi jne. Õpiringi päevik on peetud eeskujulikult, samuti ka protokolliraamat, kuhu on märgitud olulisem töökoosolekute käigust. Töövõistlusaruanded ja muud materjalid on esitatud korralikult.

Hinnates õpiringi ülesandeid on L.-Mõisa-küla Haridusselts määranud sellele ka oma eelarve korras toetust, missugune tegu on eeskujuks ka teistele hariduslikele seltsidele.

Haimre algkooli viielaste õpiring.

Õpiring töötas kolmandat aastat koolijuhataja J. Kurepala juhtimisel. Ringi on koondatud algkooli lõpetanud noored, keskm. 16—17-aastased. Tegevusaasta pühendati lavakunsti õppimisele, kusjuures tegevuse aluseks oli oma koostatud töökava, mis ka teostati pea täies ulatuses. Teoreetilised õpingud olid seotud tihedalt praktiliste harjutustega. Õpiti ära 3 näidendit, mis ka edukalt ette kanti. Õpitavaist näidendeist, („Säärane mulk“ ja „Libahunt“) tehti õpiringis ka ülevaate kui kirjanduslikest teoseist. Töötulemusist lavakunsti õppimisel märgib õpir. juhataja: „Kindlasti võib öelda, et õpiring on olnud noortele lavategelastele kaunis täsedaks kooliks ja saanud neile traditsiooniks — saavutada head mängu põhjaliku ettevalmistusega.“ Peale lavakunstilise aine käsitleti õpiringis ka aktuaalseid kultuuriküsimusi

ning korraldati 2 avalikku kirjandusõhtut. Töö elustamiseks toimetati seinalehte ning korraldati ühine matk Vigalasse, millisest üks õpiringlane teinud kirjaliku ülevaate-brošüüri illustreerimistega. Sisulise osa kõrval kasutati ka päevasündmuste kroonika esitamist ja meelelahutuse osa.

Haimre õpiringlased ehkskursionil Kassari sillas.

Kõik õpiringlased on võtnud aktiivselt osa õpiringitööst, kui mitte iseseisvate ettekangetega, siis vähemalt praktilisist õpinguist, mis oli õpiringilises töös olulisemaks avalduseks. Töökoosolekute ajajaotus ainele vastavalt oli täiesti otstarbekohane. Meelelahutuse osa mitmekesine, sisaldades rahvatantse, ühislauale, -mänge jne.

Üldiselt on õpiringi tegevus olnud intensiivne ja tulemuslik, leides hindamist ja tunnustamist ka ümbruskonna inimeste poolt. On tehtud algkooli lõpetanud noorte vaimse isetegevuse arendamiseks kavakindlat ja tusedat tööd.

Järvakandi haridusseltsi õpiring.

Õpiring, töötades juba neljandat aastat, on kujunenud kohapeal traditsiooniliseks harrastuseks. Ringi juhataja kohal. vallasekretäri abi A. Jaanus. Õpiringis käsitati mitmesuguseid aktuaalseid kultuuriküsimusi, nagu seltskondlikust tegevusest, kirjandusest jne. 11 õpiringlast on võtnud tööst osa kõik aktiivselt, esinedes referaatidega ja korreferaatidega peagu võrdselt. Ka oli osavõtt töökoosolekuist, milliseid peeti võistluse ajal 9, 100%-line.

Õpiring andis koos Järvakandi H/S õpiringi „Arenguga“ välja 2 nr-it opolograafil paljundatud ajakirja „Kajak“, milline sisaldab mitmes. põhimõttelisi kirjutusi, üle-

Maateater.

Kas nii tohib?

„Uus Eestis“ 18. nov. s. a. kirjutab kirjanduse- ja teatriarvustaja *Leo Soonberg* järgmist:

„Haridusministeerium vabastab mõningaid näidendeid autorihonoraarist, s. o. võtab viimase oma kanda. See toetus on eriti teretulnud meie maalavadele, sest on ju maapidude sissetulekud äärmiselt väikesed. Kui ühest niisugusest pidust kolm-nelikümmend krooni sisse tuleb, siis on veel võrdlemisi hästi läinud. Sellest napist summast 5—8 krooni näidendi autorihonoraariks maksta, oleks nagu pisut palju. Sellepärast on maa seisukohalt haridusministeeriumi abi üpris suure tähtsusega, eriti veel selle poolest, et ta aitab maa lavategelastele näidendite valikul kaasa, sest vabastatakse ju ainult väärtteosed autorihonoraarist — nii vähemalt on põhjus mõelda.

Kui meie aga jälgime nende näidendite nimestikku, millised viimati haridusministeeriumi komisjoni poolt autorihonoraarist vabastati, siis tekib pisut imelik tunne. Näib nagu poleks komisjoni otsust juhtinud teoste paremuse küsimus, vaid hoopis mingisugused teised kaalutlused. Või ei ole ehk komisjon oma ülesannet küllalt tõsiselt võtnud, sest kuidas muidu võisid sattuda nimestikku teosed, nagu Elmo Ellori „Naismetsavaht“, A. Teppani „Parun süütepommiga“ jne., millistel pole ei ideelisi, kirjanduskunstilisi ega lavalisi väärtusi. Ei saa vastu väielda T. Braksi „Võsavenudadele“, sest maalava vajab niisuguseid kergemeelseid jante, kas või opereti aseainena

— kuid miks puuduvad sel juhul nimestikus teiste kirjastuste väljaanded — on ju nimetatud teosed eranditult autorikaitse ühingu omad?!

On selge, et kirjastused on huvitatud oma teoste menust, selle tõttu oli möödunud-aastase komisjoni otsus kirjastuste esindajate komisjonist eemaldamise kohta kõigiti põhjendatud ja õiglane. Kuid kahjuks pole selleaastase komisjoni koostamisel tollest ilusast põhimõttest kinni peetud. On ju komisjoni esimeheks härra J. Jaik, sama J. Jaik seisab ka autorikaitse ühingul väga lähedal, kui ma ei eksi, siis on ta koguni nimetatud ühingu esimeheks. Selline sattumus laseb tekkida kahtlust autorihonoraarist vabastamise otsuste asjus. Veelgi imelikumana tundub asjaolu, et komisjon, mille esimeheks J. Jaik, arutab J. Jaigi näidendi „Sinep ja sool“ autorihonoraarist vabastamise küsimust ning muidugi otsustab küsimuse jaatavalt.

Ometi need on pisiasjad. Palju olulisema tähtsusega on see, et komisjon on liiga kergekäeliselt terve rea vastuvaidlematult nõrku asju autorihonoraarist vabastanud ja neid sellega maalavadele poolteed soovitanud. Niisuguse teguviisi juures riiklik toetus maa näitekunsti edendamiseks võib tuua autorikaitse ühingule aga kasu asemel kahju. Halbade teoste maalesaatmine on atentaat rahva kunstimaitsel ja see pole kindlasti toetuse mõte.“

Uusi näidendeid.

E. Haridusliidu kirjastusel ilmusid tänavu sügisel järgmised uued näidendid, mis on mõeldud peamiselt maateatritele:

Õitsev meri.

Andres Särevi kolmevaateline dramatiseering August Mälgu romaani järgi.

Aug. Mälgu „Õitsev meri“ Andres Särevi dramatiseeringus tuli käesoleval sügisel Tallinna Töölisteatri hooaja avaetendusena esilavastusele ja sel puhul kirjutasiid teatriarvustajad:

„Dramatiseerija A. Särev on teinud oma

töö kogemusrikka rutiiniga, suhtudes esiautori töösse võrdlemisi suure vabadusega.

Vastuvõtt viimse võimaluseni väljamüüdud saali poolt oli hea.“ (V. Mettus — „Päevaleht“, 24. aug. s. a.).

Tükk iseenesest kujunes igatahes kohe algupildist peale publiku soosikuks. Mälgu mahe humor, elulised kõnekäänud ja mitmekesine tegevustik oli lavastaja-dramatiseerija prisma läbi antuna küllalt elav, hoogus ja realistlik.“ (R. Sirge — „Vaba Maa“, 24. aug. s. a.).

vaateid õpiringi tööst ja õpiringlaste kirjanduslikke katsetusi. Peale jooksva õpingulise tegevuse korraldas ring RA lõpu puhul avaliku a k t u s e, kus esinesid referaatidega õpiringlased. Võistlustingimused on täidetud korralikult; töövõistluse ajal peetud ülevaatlilik

päevik ning kõik töökoosolekud kui ka juhatus- ja toimkonnakoosolekud protokollitult eriraamatus.

Võrreldes eelmiste aastatega on õpiringi tegevus süvenenud ja muutunud intensiivsemaks. (Järgneb.)

Niskamäe naised.

Hella Vuolijoki (Juhani Tervapää). Näidend 3 vaatuses proloogiga. Soome keelest tõlkinud Niina Murrik.

Näidendit peetakse parimaks, mis on ilmunud nii Eestis kui Soomes viimastel aastatel näitekirjanduse alal. „Niskamäe naiste“ lavastused nii Helsingi „Kansanteatteris“, Tartu „Vanemuises“ kui Tallinna „Estonias“ ärastasid üllatavalt suurt tähelepanu.

„Juha teose pealkiri osutab, et peategelasiks on siin naised. Neid on kolm — kolm naist, kolm generatsiooni. Esiteks Niskavuore vana perenaine. Tema elab vaid maale, lapsekdi on tal vaid selleks, et nad talu edasi peaksid.

... Ta pojanaine Martta on Niskavuore proua. See on naine, keda ei huvita talupidamine, seepärast soovibki ta, et mees müüks talu maha ning koliks linna elama.

Ja lõpuks kolmas naine — professori tütar Ilona. See on käesoleva aja noor naine: naine, kes ei pelga tööd, vaid seda isegi otsib — selleks, et olla iseseisev, teistest sõltumatu.

Nende kolme naise vahel käib võitlus. Viimase põhjuseks on, nagu naiste juures ikka, mees.“ („Teater“ nr. 5 1936 — Leo Soonberg.)

Kirves ja kuu.

Mart Raud. Näidend 3 vaatuses, 6 pildis.

Selle romaani inimkujud oma ülimalt huvitavate tegutsemiste ja mõttekäikudega võivad raamatu lehekülgedelt välja astuda, kuna autor on „Kirve ja kuu“ kogu omapärase ainstiku õnnelikult rakendanud kolmevaatuseliseks näidendiks. Näidendina „Kirves ja kuu“ tuli k. a. otkoobris esilavastusele Tallinna Töölisteatri.

E. Haridusliidu poolt korraldatud lavakunsti kursused.

1. aprillist — 15. novembrini s. a.

1) Muhu haridusselts „Tulevik“ Saaremaal 30. III — 10. IV, juhatas V. Sooserv. Lõpupeol kanti ette Lukosi „Õpetatud sulane“ ja Schönherri „Puusepad“.

2) Väandra naisselts — Pärnumaal, 15. IV — 1. V, juh. Ed. Tinn. Lõpupeol kanti ette A. Mälgu „Isade tee“. Peost võtsid osa 150 inimest.

3) Laura alevikus — Petserimaal 16. IV — 3. V, juhata. V. Sooserv.

4) Abja Paluoja haridusselts „Idu“ — Pärnumaal 8. V — 24. V, juhata. Ed. Tinn. Lõpupeol lavastati Enn Vaiguri „Kraavihallid“.

5) Talli põllumeeste selts — Pärnumaal 15.—29. V, juhata. Heino Vaks. Lõpupeol kanti ette „Potilõovi perenaine“.

Hulkurivals.

Felix Tuli. Ühevaatuseline näidend. Soome keelest tõlkinud Niina Murrik.

Teos on auhinnatud „Satakunnan Kirjateollisuus O/Y“ poolt Soomes 1935. a. 1- ja 2-vaat. näidendite võistlusel.

„Siis meeleldi maanteel ma tantsin, kus metsade, tormide laul, seda marulist hulgustevalssi, tule minuga, neiu, oh-hoi!“

Selle tuntud laulu taustal on põimitud siin näidendiks lihtne ja liigutav lugu ühest noorte armastusest, mis aastaid kestnud kannatuste järele lõpeb õnnelikult.

Teos on kergesti lavastatav ja väga sobiv piduõhtuile, kus muude ettekannete tõttu vajatakse ainult umbes ¼ tundi kestvat näidendit.

Kuningas Kõmu.

Eduard Nukk. Nali kolmes vaatuses.

Selle lõbusa naljamängu sisuks on ühe tõusiku-likööriabrikandi ja peamiselt ta energilise abikaasa sekeldused iskliku raamatu-kogu muretsemisega, mis järsku on saanud suurmoeks. „Hommikuste Kõmusõnumite“ reporterid lõovad asjale vägevalt kaasa ja „Kuningas Kõmu“ huvides tekib skandaal, mis asjaosalisi piitsutab valusa pilke-piitsaga.

Näidend on lihtne lavastada. Tegelasitübid selgelt ja tubli karakteriga joonistatud, sündmustik põnev ja aina tõusva tempoga arenev.

Uusi laste-jõulunäidendeid.

Möödunud nädalal ilmus E. Haridusliidu kirjastusel 2 uut laste-jõulunäidendit:

P. Rummo — „Lõunatuule eksirännak“ 3 vaat.

A. Tulika — „Jõuluvõoras mooramaal“ 2 vaat.

6) Kõnnu haridusselts — Harjumaal, 8. — 24. V, juhata. V. Sooserv. Lõpupeol kanti ette R. Blaumanni „Indrani“.

7) Veltsa vab. tulet. ühing — Läänemaal, 5.—21. VI, juhata. J. Talpsepp. Lõpupeol kanti ette A. Mälgu „Isade tee“.

8) Riidaja vab. tulet. ühing — Viljandimaal, 15.—28. VI, juhata. Ed. Tinn. Lõpupeol kanti ette H. Raudsepa „Mikumärdi“.

9) Mäetaguse vab. tulet. üh. — Virumaal, 15. VI — 8. VII, juhata. H. Vaks. Lõpupeol kanti ette E. Vaiguri „Potilill ja karusammal“.

10) Lääne-Risti h. s. — Läänemaal, 10.—27. IX, juhata. V. Sooserv. Lõpupeol kanti ette E. Vaiguri „Potilill ja karusammal“.

11) ÜENÜ Kodasoo osak. — Harjumaal, 14. IX — 10. X, juhata. J. Talpsepp. Lõpupeol kanti ette „Parvepoisid“.

Sügishooaja töökavadest maaseltsides.

Sügise saabudes, välistööde vähenedes ja ööde pikenedes hakkab jälle külainimene rohkem vaba aega saama. Kui suvine hooaeg maa seltsielus möödub peamiselt kergemate üritustega: juhuslik näidend-jant, tantsuõhtud, väljasõidud jne., siis sügisel alatakse tõsisemate asjadega. Näitetrupid võtavad end tõsisemaks tööks kokku, laulukoorid algavad uute laulude õppimist ja seltside juhatused pingutavad end, et leida teid rahva üllatamiseks, „kassa tegemiseks“ — millest omakord sõltub rahvamaajade korrashoid, dekoratsioonide täiendamine, kursused jne.

Kahjuks aga on raske leida tänapäeval meie oludes üllatusi. Kõik suur ja seninägematu aga on selliste ainelistele kulutustega seotud, millele ei saa meie seltsid oma piiratud summade juures mõeldagi. Ja ega rahva rahakottki kannu kalleid pääsmeid. Seepärast ei maksagi meil soovitada kuulsaid soliste, tegelasi jne. Kahtlemata on õnnelikud maakolkad, kus mõni tuntud suurus oma suvepuhkuse veedab. Nad on pea eranditult ümbruskonna seltside pidudel väärtuslikku kavale lisaks annud ja suuri rahvahulki kokku tõmmanud. Lubatagu näitena mainida vaid „Estonia“ teatri ooperilauljaid hra N. Suursööti ja K. Otsa, kes Rõuges suvitades on laulnud Rõuge ja Haanja pidudel, mille puhas sisetulek oli määratud kohalike rahvamaajade ehitamise heaks.

Ajal, mil raadio oli uudsus, tõmmasid maksulised raadio-õhtud päris kalliste piletitega rahvast murruna kokku. Sageli saatis

aparaatide firma koguni tasuta reklaami mõttes aparaadi ja instruktori kohale. Nüüd aga on raadio igapäevaseks asjaks kujunenud. Teadmata on, mil kauge-nägemine niikaugele jõuab, et seda saaksid demonstreerida publikule seltsid.

Kõneledes neist asjadest tahtsin juhtida tähelepanu vaid sellele, et meie seltsitegelased peaksid alati olema valmis kõiki uudiseid ära

SINGER

õmblusmasin oma mitmesuguste lisaparaatidega osutub tõeliseks rõõmu- ja kapitali-allikaks.

Masina soetamise eel tutvuge kõige pealt Singeriga, sest Singer vastatab eluaeg masina heakäigu eest.

Koolidele eriline hinnaalandus.

Kaugeleulatavad järelmaksu tingimused.

SINGER'i kauplused üle maa.

Sots'i juhatusel.

Rohkesti uusi liikmeid Maateatri näitejuhtide ühinguusse.

Novembri kuu jooksul on saabunud Maateatri näitejuhtide ühingu ajutisele juhatusel rohkesti liikmeks astumise sooviavaldusi. Näib, et meie rohkearvulises maanäitejuhtide peres valitseb asja vastu suur huvi.

12) Vajangu h. s. — Järvamaal, 29. X — 15. XI, juhat. Harry Sots. Lõpupeol kanti ette H. Vuolijoki „Niskamäe naised“, osavõtjaid peost 170.

Praegu toimuvad kursused:

Eidapere h. s. juures — Pärnumaal Ants Lont juhat. ja Pilstvere h. s. — paralleelselt Kikevere rmkgs. Viljandimaal Harry

kasutama, mille vastu rahvas huvi tunneb ja mis pole otseses vastolus vabaharidustöö sihtide ega põhimõtetega.

Praegu räägib kogu maa sportist ja sportlastest. Suur osa seltsidest püüab seda meeleolu ära kasutada spordi-pidude korraldamisega. Need ei nõua erilist tööd ega korraldamist, kus pealegi spordiplatsid juba olemas. Peale tavalise rekord-spordi võiks, õieti peaski kavas seisma lühike kõne spordist (mõeldud eriti maa vanemale põlvele) ja meie võidukate Olümpia-meeste austamine. Nad tegid siiski suure teene eestlastele kui rahvusele — pannes meist kõnelema kogu maailma.

Üldiselt on märgata rahva huvide tõsinemist.

Kui meie vabariigi ea varasematel aastatel jant, kupleed, tantsud — eriti tõmmasid, hiljem poliitilised kõnekoosolekud, missidevalimised ja isegi mitmesugused kahtlased musta-kunsti mehed ja kodukoetud fakiirid, siis nüüd enam ei maksa niisuguste üritustega publiku ette minna.

Näib, et koos riigi eluea mehenemisega on ka rahvas nagu mehisemaks saanud. Sellele vastavalt tuleb ka rahva huvide võitmiseks ja inimeste lõbustamiseks tõsisemaid algatusi leida.

Rahvapidusid korraldades, toimugu need siis vabas looduses või ruumides, tehtagu kõik mis võimalik platsi kaunistamisel ja ruumide ehtimisel. Sügisega algab porisem ja nukram ajajärk — eriti külas. Oigu siis viibimised seltsimajades ometi meeleolurikkad, helged ja mugavad! Sellise hubasuse loovad aga ikkagi eeskätt hästi ehitud, heledad ja soojad ruumid.

Inimesed kuulavad meeeldi asjalikke kõnesid. Karskus, vabaharidustöö jne., need on seltsidel pidevalt programmis. Rahvas tahab aga kuulda tuntud

tegelasi riiklikult, omavalitsuse, kirjanduse, teaduste, majanduse, agronoomia j. t. aladelt. Ärgu oldagu siis nende palumiseega kidsid. Näiteks: Maavalitsuste esimehed, koolivalitsuste juhatajad, kirjanikud, teadlased, kunstnikud, Isamaaliidu ja Kaitseliidu juhid j. t. suudaksid pakkuda oma ettekannetega rahvale mõndagi huvitavat.

Kava ei tarvitse üksnes piirduda kõnega. Orkester ja laulukoor lisaks on enam kui tervitav. Ja meie söödis ala — deklamatsioon. Kui palju, näiteks, deklameeritakse Soomes! Raamatu-aasta tulemusena võiks hakata kujunema traditsioon, et igale avalikule ettekannete õhtule leiaks omale tee vähemalt üks deklamatsioon. Meie luule on väärtuselt auväärt kohal, rahvas ostab ja loeb aga luuletusi vähe — tehku selgi alal meie hariduslikud organisatsioonid suurt pioneertööd!

Viimaseil aastail on päris hästi levinenud näitlikud kohtud. Need aga peavad olema hästi ettevalmistatud ja asjalikud. Nad ei tohi kujuneda tsirkusteks — nagu paljudeski paikades kahjuks on juhtunud. Näitlikkude kohtute abil on kõige mõjuvam ja huvitavam kodukaunistamise, rahvuslipu muretsemise, nimede eestistamise ja muid ideid propageerida ning võidule viia. (Näitekohtute korraldamise kohta on ülevaatlilik kirjutus ja tarvilikud juhised hra Ev. Venderi sulest ilmunud „Arenigus“ Nr. 1 ja 2 1934. a.).

Tuntud riigimeeste, kirjanike ja teiste tegelaste tähtpäevi tuleks püüda pühitseda vastavate aktustega. Mitte üksnes ülemaa tuntud meeste ja naiste omi, vaid ka teenekate kohalikkude inimeste juubelpäevi. Need loovad sooja meeleolu nii organisatsiooni kui ka ümbruskonna rahva vahel.

El. Ellor.

Loeng vabaharidustööst Triigis.

18. okt. s. a. korraldas Triigi Rahvakoolide Selts avaliku loenguõhtu, kus kõneles Haridusliidu konsulent K. Laane hõimupäeva ja vabaharidustöö päevaküsimuste üle. Loengu kaasas demonstreeriti ka valguspilte eesti kultuurisaaevutisist ja Soomest.

Ranna haridusselts Harjumaal

pühitses pühap. 11. okt. s. a. oma 10-aastast juubelit. Sel puhul korraldati sealses koolimaja-rahvamajas sellekohane juubeliaktus ja piduõhtu, kus kanti ette A. Kitzbergi näidend „Kosjasõit“. Aktusel kõneles E. Haridusliidu konsulent K. Laane.

Seltsid korraldavad loenguid.

Nõudmine populaar-teaduslike loengute järgi on maal muutunud väga elavaks. Seltsid korraldavad loenguid nii oma jõududega kui ka E. Haridusliidust kutsutavate lektoritega.

Jägala puupapivabrik haridusselts

avas loeng-hooaja 31. okt. ettekandega teemal: „*Kirja ja raamatu arengulugu*“. Kõneles raamatukogu juhataja hr. Ülemaandi. Ettekannet selgitasid valguspildid. Kuulajaid oli rohkesti. Edaspidi on kavas loenguid eesti ajaloo, maateaduse j. t. aladelt.

Kadrina haridusselts

korraldab sageli laupäeviti huviohtuid, milliste kavas on ka loenguid. 7. nov. kõneles 3 aastat Hispaanias viibinud prl. Pähn teemal „*Hispaania eestlase nähtuna*“.

Eesti Haridusliidu loengud Saaremaal.

1.—11. nov. s. a. korraldas E. Haridusliidu hariduskonsulent K. Laane rida loenguid Saaremaal, kus käsitles haridustöö päevaküsimusi ja andis ülevaate raamatu ning eesti kirjanduse ajaloo. Ühtlasi tutvus konsulent Laane vabaharidustöö tegelike oludega kohtadel. Loengud toimusid järgmises kohtades: Kihelkonnal, Vilsandis, Undvas, Mustjalas, Pidulas, Kärlas, Kuressaares ja Pähklas.

Neist kohtadest on mõnel pool, nagu Kärlas, Kihelkonnal, Pidulas, seltsitegevus õige elav ning isegi pühendatud elavamalt tähelepanu ka vabah. sisulisel avaldusel. Nii töötavad näiteks Pidulas elujõulisi noorteringe, millises töös noored on omandanud rohkesti kogemusi ja algatusvõimet. Kuid on veel neidki kohti, kus vabaharidustöö olud on võrdlemisi rasked, nagu näiteks Undvas, Mustjalas, kus ei leidu näiteks kohalikest haritlasist neid, kes võtaksid osa seltsitegevuse juhtimisest (Undvas puuduvad haritud jõud üldse) ja nii on jäänud vabaharidustöö avaldused nagu

Lümanda selts „Kultuur“ pühitses 25-dat aastapäeva.

Lümanda selts „Kultuur“ on Saaremaal üks elujõulisemaid. Selts omab oma rahvamaja, millise korrastamisele on pöördud rohkesti tähelepanu. Ka on selts õnnelikult koonandanud endasse kõik ümbruskonna kultuurilised harrastused, olles ka sel teel elujõuliseks, kuna puudub asjatüüpsete jõudude killustumine paralleelseltele vahel.

1. nov. s. a. pühitses selts „Kultuur“ oma 25-dat aastapäeva. Sel puhul oli korraldatud Lümanda rahvamajas pidulik aktus ja eeskavaga pidu. Aktusel esitas ülevaate kohaliku seltsitegevuse arengust seltsi asutajaid hra Kommel; peale selle kõneles veel Saaremaa maavalitsuse esimees hra Otstaveld kaua-aegne seltsi tegelane, kirjanik August Mäkk j. t. E. Haridusliidu poolt tõi seltsile tervi-

Rapla haridusselts

avas oma sügisese tegevushooaja avaliku loenguõhtuga 12. nov. Kõneles hariduskonsulente Neeme Ruus „Vabaharidustöö päevaküsimusist“ ja „Reisimuljeist Skandinaaviast“. Ettekannet, mida oli kuulama tulnud üle 300 inimese, selgitasid valguspildid. Edaspidi korraldab selts loenguid kaks korda kuus.

Järvakandi tehaste haridusselts

hakkab järjekindlalt loenguid korraldama. 19. nov. kõneles prl. Pähn oma reisimuljeist Hispaanias, edaspidi kutsutakse lektoreid pealinnast E. Haridusliidu kaudu.

Halliku haridusselts Tartumaa

asub korraldama rahvalikke loenguid E. Haridusliidu kaasabil Tartu ja Tallinna lektoritega. Avaloeng toimub 6. detsembril.

mingisse vaeslapse ossa. Ka annab nimetatud kohtades teravalt tunda rahvamaja küsimus. Undvas kasutab haridusselts oma pidudeks end. ühetoalist koolimaja, kus asub ka Kihelkonna raamatukogu osakond, mille tarvitamine on aga võrdlemisi loid. Uue koolimajarahvamaja ehitamisega Tagalasse, missugune koht asub Undvast eemal 5 km., on tegevus koondunud rohkem sinna ja kohapealne tegevus on jäämas soiku. Peetaksegi vajalikeks h/s. liitumist Tagala rahvamajaseltsiga. Mustjalas kannatab vabaharidustöö samuti juhtide kriisi. Kohal. haridustegelased on üksikõiksed vabaharidustöö küsimusis, olles huvitatud hoopis muist ettevõtteist, nii et pole saadud kohalikele haridusseltsidele isegi esimeest. Kuigi seltsil on pooleiolev rahvamaja, ollakse kohapeal sellegi korrastamises õige üksikõikne. Palju halvab siinset seltsitegevust ka usuelu liialdus, mis eitab muid kultuurilisi avaldusi.

tusi haridukonsulent K. Laane. Juubeli puhul valis selts oma teenekamaist tegelasist neli auliiget, nende hulgas kirjanik Aug. Mäkk ja seltsi asutajaid A. Kommel.

Saaremaa maanoortejuhid arutlesid vabaharidustöö küsimusi.

30. ja 31. okt. peeti Kuressaares Saaremaa maanoortejuhitide päevad, kus arutleti mitmesuguseid maanoorte-ringide töö organiseerimise küsimusi. Koosolekul peale muu kõneles Saaremaa maatulunduskonsulent A. Kaal õpiringilise töö korralduse küsimusist ja Haridusliidu konsulent K. Laane — vabaharidustöö päevaküsimusist. Koosolekul avaldati mõtteid, et noorte organiseerimisele ja sisulisele vabaharidustööle peaks pöördama senisest suuremat tähelepanu ning õpetajate tegevust selles peaks hinnatama samuti kui koolitegevustki.

Põhjamaade rahvaülikoolide-päevad Soomes.

Põhjamade rahvaülikoolide-päevad peeti Soomes 20.—23. aug. k. a. Eestit esindas Harjumaa rahvaülikooli seltsi juhatuseliige A. Meikop, kelle õnnestus Soomes olles saada nõusolek kaheksalt rahvaülikoolilt stipendiumide määramiseks eestlasile õppimiseks Soome rahvaülikoolides. Eestis on huvi asja vastu õige suur ja A. Meikopile on saabunud rohkesti järelepärimisi Soomes õppimise võimaluste kohta. Mõned eestlased on juba asunud Soome õppima.

Rahvaülikoolide päevadel oli üldse üle 400 osavõtja, neist enamus Soomest ja Taanist; rohkesti osavõtjaid oli ka Rootsist ja Norrast ja üksikuid esindajaid Eestist, Poolast, Ungarist ja Ameerikast.

Harjumaa Rahvaülikool Ravilas.

Harjumaa Rahvaülikool algas tööd käesoleval õppeaastal 2. nov. uue juhataja mag. Varik'u juhtimisel. Kuna uue juhataja valimine toimus kaunis hilja, ei saadud teha tarvilisi eeltöid uute õpilaste hankimiseks, mille tõttu õpilaste arv koolis on praegu umbes 20. Ühenduses Ravila aianduskooli asutamisega avanes rahvaülikoolil võimalus täiendada oma õpetajasperet uute jõududega, kelleks on Ravila aianduskooli juhataja Lossmann ja Kose maatulunduskonsulent agr. Parts.

Rahvaülikooli õpilased elavad internaadis ja maksavad ülespidamiskulusid Kr. 10—12 kuus.

Tallinna Rahvaülikool.

Tallinna rahvaülikooli selts peab üleval kolme õppeasutust: Tallinna Kolledži, Majandusõpilastekooli ja Rahvaülikooli. Kõik koolid töötaavad õhtukoolidena, kus õppetöö toimub kl. 12—22. Koolide sihiks on: võimaldada oma teadmiste täiendamist ja edasiõppimist ametiskäivatele pealinnas kodanikkudele. *Kolledžis* õpivad need, kes soovivad omandada keskkooli ja gümnaasiumi lõpetaja õigusi; *majandusõpilaste* koolil on kaks haru: eraldi *üri-* ja *hotelliteenijatele*, kel võimaldub siin saada tarvilist kutseharidust; *rahvaülikool* korraldab mitmesuguseid kursusi, arendab õpingite tööd ja võimaldab kodanikel populaar-teaduslikkude loengute kuulamist. Tallinna rahvaülikooli seltsi õppeasutuste juhatajaks on Mihkel *Välbe*, abijuhatajaks rahvaülikooli osas Neeme *Ruus*.

Rahvaülikoolis töötavad käesoleval õppeaastal *kursused* järgmistes ainetes: elektrotehnika, praktiline matemaatika, raamatupi-

damine (2 rühma), majapidamine perenaistele (2 rühma), eesti keel, inglise keel (3 rühma), vene keel (3 rühma), saksa keel (3 rühma) ja rootsi keel (2 rühma). Igas rühmas on 15—30 kursuslast; *õpingid* on kutsunud ellu järgmistes ainetes: kodumaa tundmaõppimine, eesti ilukirjandus, Rootsimaa tundmaõppimine. Peale nende töötab *Kopli's* noorte enesearendajate õpiring.

Populaar-teaduslikke loenguid korraldatakse kesklinna 3 korda nädalas, 2 tundi, äärelinna osades (Kopli's, Veerenni tän. ja Lasnamäel) igas loeng-punktis 1 kord nädalas 2 tundi.

Rahvaülikool võtab *tasu*: elektrotehnika kursusel Kr. 10.—poolaastas (töötatakse 6 tundi nädalas), teistel kursustel Kr. 3.—poolaastas (töö 2 tundi nädalas). Majapidamise kursused on tasuta. Õpingilased maksavad Kr. 1.—poolaastas (töö 1—2 tundi nädalas). Populaar-teaduslikud loengud on tasuta.

Järjekordne läti-estlaste õpireis Eestisse.

Läti-estlaste tutvumisreisid kodumaale on muutunud käesoleval aastal õige sagedasteks. Nagu märgitud eelmises „Arengu numbris, viibis septembrikuul ja oktoobri algul Eestis 3 rühma läti-estlasti. 23. okt. saabus Valga kaudu Eestisse Omuli-estlaste õpireis, mis koosnes 22-st isikust. Suguvellend viibisid kodumaal 4 päeva, tutvudes selle aja kestel põhjalikult Tallinna, Tartu ja Valgaga. Külaliste vastuvõtu ja juhtimise eest Eestis hoolitses Eesti Haridusliit.

Haritud põllumehi läti-estlaste sekka!

Soovides kaasa aidata läti-estlaste haridusliku taseme tõstmisele eriti neis kohtades, kus puuduvad eestikeelsed koolid, korraldab Eesti Haridusliit andekamate läti-estlaste noorte paigutamist Eesti koolidesse. 4. nov. saabus Eestisse 8 noort, kellest asus õppima 2 õpilast Virumaa Rahvaülikooli, kuna Harjumaa Rahvaülikooli, Olustvere, Helme ja Väimela põllutöökoolidesse, Rápina aiatööstuskooli ja Väimela karjatalitajatekooli — igasse üks õpilane. 7 noort on pärit Lutsimaalt, üks Aluksnest. Vastavalt oma andekusele ja õppehuvile jäävad noored Eesti koolidesse 1—4 aastaks.

Eesti Haridusliidu asemikekogu pidas koosolekut.

Peeti vajaliseks tegevuse suurendamist.

31. okt. s. a. peetud E. Haridusliidu asemike kogu koosolekule oli Liidu ruumesse Tallinna, Uus tn. 2, kogunud seltside saadikuid üle riigi. Oli esitatud ka kaugemad maakonnad, nagu Viru, Tartu, Pärnu, Lääne, Valga jne.

Koosolekut juhatas Kabala Haridusseltsi esimees *Külvi* ja protokolliisid konsulent *Ruus* ja asjaajaja *Tamre*.

Lühikese ülevaate Liidu tegevusaladest andis senine esimees *O. Köster*, kuna aruanded ja tegevuskavad ning eelarve esitas peasekretär *Ev. Vender*.

Kuigi E. Haridusliidu riiklik toetus möödunud aastal vähenes 1.200 krooni võrra, suutis Liidu juhatus siiski eelarve ülejäägiga täita, saades eelarves ettenähtud Kr. 36.725 asemel tulusid Kr. 40.084.—

1936/37. a. eelarve on viidud tasakaalu Kr. 38.150 peale, mille suurendamist nõuavad aga kõik asemikekogu sõnavõtjad. Uuesti valitavale juhatusele tehaksegi kohuseks leida võimalusi Liidu tulude suurendamiseks ja siis ka suuremate kulutuste tegemist kursuste ja õpingide ning õppeabinõude muretsemise alal.

Pikemalt peatub asemikekogu rahvamajade küsimuse juures, kusjuures saadikud juhivad Liidu juhtivate organite tähelepanu mitmesugustele puudustele rahvamajade praeguses korralduses.

Uued liikmed nõukokku.

Liidu nõukogust valimise vanuse järele

Auhindu hoogtööks.

E. Haridusliidu poolt väljakuulutatud seltsidevaheliseks hoogtööks on saabunud asutustelt ja isikutelt rohkesti auhindu. Peale Eesti Haridusliidu poolt antavate auhindade on määratud preemiaid raha ja kirjanduse näol järgmises ulatuses:

Raamatu-aasta peakomitee Kr. 250.—;
Sihtasutus „Turismi Keskorraldus Eestis“ Kr. 125.— turiste kodusid korraldanud seltsidele;

Eesti Tarvitajatveühingute Keskühisus Kr. 100.— väärtuses kirjandust auhinnatud õpingidele;

Harju Maavalitsus Kr. 50.— auhinnatud õpingidele;

Pärnu Maavalitsus Kr. 50.— parematele õpingidele;

Viru Maavalitsus Kr. 30.— auhindadeks õpingidele;

väljalangenud liikmed pr. L. Eenpalu, prof. Uluots, A. Lauter, A. Särev ja P. Puusepp valitakse tagasi. Uuteks liikmeteks valitakse prl. *E. Viirsalu*, Tartumaa koolinõunik *G. Reial*, Tallinna linna koolivalitsuse juhataja *J. Kents*, Mustla Haridusseltsi esimees *Pedak* ja Kadrina Haridusseltsi tegelane *Siirak*. Peale nüüd valituete kuuluvad veel nõukokku: peaministri k. t. K. Eenpalu, majandusminister K. Selter, E. Kubjas, H. Kukke, A. Külvi, O. Köster, A. Mikiver, J. Piiskar, V. Päts, M. Reisik, J. Rummo, H. Summer, J. Tõnisson, A. Ilmoja, E. Särgava ja Ev. Vender.

Nõukogu koosolek.

Kohe pärast asemikekogu koosolekut astus kokku ka Liidu nõukogu, kus nõukogu esimeheks valiti edasi minister *Selter* ja abideks pr. L. Eenpalu ja Virumaa rahvaülikooli juhataja *J. Ruus*; nõukogu sekretäriks Liidu peasekretär *E. Vender*. Senise kombe kohaselt juhatuse moodustamisel valis ka nüüd nõukogu Liidu esimehe nimeliselt, missugusele kohale seati üles ainukese kandidaadina kirjanik ja õpetaja *E. Särgava* (Peterson) ja valiti ka ühel häälel E. Haridusliidu esimeheks.

Juhatusliikmetena kuuluvad juhatusse pr. M. Reisik, haridusministri abi V. Päts, O. Köster, J. Rummo, H. Summer, A. Särev ja E. Vender, neist uue juhatusliikmena Harjuma koolinõunik H. Summer.

Lääne Maavalitsus Kr. 30.— õpingidele;
Saare Maavalitsus — rahaline autasu Saaremaa parimale õpingile;

Eesti Esperantoliit — auhindu esperantot levitanud seltsidele;

Eesti Spordikeskliit — auhindu sporditegevuse edendamiseks;

Lauljate Liit — auhindu muusikategevuse viljelejalele;

Evald Vender — auhindu primaile rahvamajade korrastajale.

„*Uus Eesti*“ — „*Uus Eesti*“ tellimisi;

Vaba Maa — „*Maa Hääle*“ ja „*Pere-konnalehe*“ tellimisi;

„*Tallinna Eesti Kirjastusühisus*“ — kirjandust;

K/Ü „Rahvaülikool“ — kirjandust;

Eesti Ühistegeline Liit — auhindu ühistevgevuse propageerijalele.

Tööd alanud õpingid.

Kuni 15. novembrini olid Eesti Haridusliidule teatanud töö algamisest või jätkamisest järgmised õpingid:

Tallinnas: 1) Tln. Rahvaulikooli kodumaa tundmaõppimise õping, juh. linnanõunik mag. Jakob Kents. Õpingis liikmeid 24.

2) Tln. Rahvaulik. kaugenägemise aparadi valmistamise õping, 17 liiget. Juhatab üliõpil. Mihkel Aitsam.

3) Tln. Rahvaulikooli Rootsimaa tundmaõppimise õping, 14 liiget. Juhatab hariduskonsulent Neeme Ruus.

4) Tln. Rahvaulik. eesti ilukirjanduse õping, 9 liiget. Juhatab keeleteadlane Erika Viirsalu.

5) Kopli enesearendajate õping, 30 liiget. Juhatab N. Ruus.

Harjumaa: 1) Risti hariduseltsi õping „Ole valguseks“, 25 liiget. Juhatab ärijuht Evald Põdra.

2) ÜENÜ Põlli os. maaparanduse õping, 10 liiget. Juhatab põllumees Otto Heiberger.

3) Kolgaküla hariduseltsi õping „Areng“, 7 liiget. Juhatab põllumees Huko Leemet.

4) Raiküla hariduseltsi aianduse ja kodukaunistuse õping, 14 liiget. Juhatab põllutöölaine Endel Isakõnnu.

Virumaa: 1) Tõdva-Kõnnu põllupidajate ühingu talumajapidamise korrastuse õping, 14 liiget. Juh. põllumees-meier Kosti Lindam.

2) Varja noorsooseltsi õping, juhatab V. Nurk.

3) Rakla lugemis-sportiringi õping „Kungla“, 24 liiget. Juh. põllumees Artur Sirelipuu.

4) ÜENÜ Vihula os. õping, 15 liiget. Juh. põllumees Alfred Rosenbaum.

5) Narva Soome-Rootsi p. Mihkli koguduse õping „Kullervo“ Kalliveres, 18 liiget. Juh. pastor Helle Kalervo Erviõ.

6) Maidla noorteühingu Tarumaa os. lavakunsti õpir. „Täht“, 18 liiget. Juh. õpetaja Joh. Tarum.

Järvamaa: 1) Vodja rahvaraamatukogu seltsi kasvatusteaduse õping, 16 liiget. Juh. õpetaja Linda Altorg.

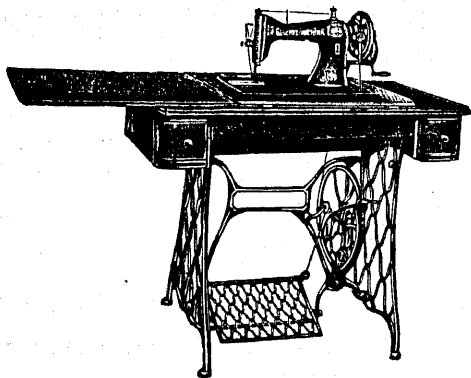
2) Piimetsa rahvaraamatukogu seltsi laulu- ja muusika õping, 25 liiget. Juh. õpetaja Valter Käär.

3) Piimetsa r.-rmtk. s. lavakunsti õping, 18 liiget. Juh. õpetaja Meeta Kull-Kirsipuu.

4) Valasti hariduseltsi õping, 20 liiget. Juh. õpetaja Tooni Uuring.

(Järgneb.)

VE NE Õ M B L U S M A S I N A D

„UNION“

on juba aastaid meil Eestis müügil ja sellepärast on nüüd ka tõestatud, et nende kvaliteet on parimaid meie turul, olgugi et nad on hinna poolest tunduvalt odavamad.

Iga majanduslikult mõtleja inimene ostabki sellepärast nüüd ikka ainult

VE NE Õ M B L U S M A S I N A .

Esindaja ja ladu

M. NARITS & Ko

Tallinn, Niguliste 14, tel. 446-68.

Agentuurid

kõikjal elavamaies keskustes,
kus ka tagavaraosad saadaval.

Toimetus: J. Rummo, A. Sibul, A. Särev, E. Vender (vastutav-toimetaja.)
Väljaandja: Eesti Haridusliit. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Uus tänav nr. 2.
F-ma J. Ratasepa trükikoda — Tallinn, Lai 43.